

بررسی نگرش دانشجویان سال اول رشته فیزیوتراپی دانشگاه علوم پزشکی بابل نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود

ارسلان قربان پور (PhD Student)^۱، قدمعلی طالبی (PhD)^۲، محمد تقی پور (PhD)^{۳*}

۱. دانشجوی دکتری تخصصی فیزیوتراپی، دانشکده توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران

۲. مرکز تحقیقات اختلال حرکت، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران

دریافت: ۹۶/۹/۷، اصلاح: ۹۶/۱۲/۱۵، پذیرش: ۹۶/۱۲/۱۶

خلاصه

سابقه و هدف: نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی و آینده شغلی باید همواره مورد توجه مسئولان سیستم آموزشی و رفاهی حوزه سلامت هر کشور باشد. نگرش مثبت می تواند سبب رضایت هر چه بیشتر دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و در نتیجه پرورش یک نیروی کارآمدتر و علاقمند شود. این مطالعه با هدف بررسی نگرش دانشجویان سال اول فیزیوتراپی دانشگاه علوم پزشکی بابل نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود طراحی و انجام شده است. **مواد و روشها:** این مطالعه از نوع مطالعات کاربردی است که به شیوه توصیفی-تحلیلی در سه سال پیاپی انجام شد. حجم مورد مطالعه ۶۱ نفر از دانشجویان سال اول فیزیوتراپی بودند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ای مشتمل بر اطلاعات دموگرافیک و ۲۵ سوال پنج گزینه ای بود. داده ها با آزمون های توصیفی و تی-تست و پیرسون با نرم افزار SPSS V-16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. **یافته ها:** میانگین نمره نگرش دانشجویان $77/62 \pm 9/06$ بدست آمد که بیانگر نگرش مثبت دانشجویان به رشته و آینده شغلی می باشد. همچنین نمره علاقمندی فردی (خودپنداره) نسبت به رشته هم $7/76 \pm 1/47$ بدست آمد که بیانگر علاقمندی نسبتاً خوب دانشجویان می باشد. همبستگی معنی داری نیز بین این دو وجود داشت.

نتیجه گیری: نگرش دانشجویان فیزیوتراپی نسبت به رشته و آینده شغلی نسبتاً مثبت می باشد. با توجه به عملکرد فعال نیروهای انسانی این رشته در نظام سلامت، باید برنامه ریزی دقیق برای ارتقای بالینی-حرفه ای و افزایش فرصتهای شغلی در جهت تقویت نگرش قدم برداشت.

واژه های کلیدی: نگرش، آینده تحصیلی و شغلی، دانشجویان فیزیوتراپی، دانشگاه علوم پزشکی بابل

مقدمه

مسئولان سیستم آموزشی و علمی و رفاهی حوزه سلامت هر کشور باشد. از عوامل اثرگذار روی وضعیت تحصیلی و علم آموزی دانشجویان را می توان به مواردی مانند ویژگیهای شخصیتی (نظیر نگرش و انگیزش فردی به یک رشته)، الزامات محیط آموزشی و اجتماعی دانشگاه و برخی عوامل اجتماعی-اقتصادی (نظیر آینده شغلی و ...) نسبت داد (۷ و ۳). نگرش (Attitude) به یک مسئله به مجموعه ای از علایق و احساسات، شناختها و آمادگیهای کسب شده فرد برای عمل نسبت به یک مسئله یا یک مسئولیت مهم در جامعه اطلاق می شود؛ براساس مطالعات معمولاً موفقیت و دستیابی به هدف در هر کاری نیازمند نوعی نگرش مثبت به آن هدف و عمل می باشد (۹ و ۸). نگرش مثبت یا منفی به آینده و نگرانی حاصل از آینده شغلی دانشجویان یک مقوله جهانی بوده و صرفاً مختص به کشورهای جهان سوم نیست (۱۲-۱۰ و ۷). نگرش می تواند با قرار گیری فرد در محیطی خاص و دوران مختلف زندگی دستخوش تغییرات شود و این تغییرات در دوران دانشجویی بیشتر خواهد بود (۱۲ و ۹). برای

پرورش نیروی انسانی متخصص و کارآمد در حیطه نظام سلامت جامعه توسط مراکز علمی و دانشگاهی در هر جامعه پویا و رو به رشدی رسالت بسیار حساس می باشد. نیروی انسانی متخصص و کارآمد نیرویی ست که در حرفه و تخصص خود بتواند به خوبی انجام وظیفه نموده و گامی موثر در جهت کمک به فراهم آوردن سلامت مردم و بالتبع سلامت جامعه و کمک به رشد و پویایی یک کشور شود (۳-۱). برنامه ریزی پرورش و تربیت دانشجویان به عنوان نیروی انسانی متخصص آینده در رشته های مختلف در حوزه سلامت بر عهده مراکز علمی و دانشگاه های علوم پزشکی می باشد و باید براساس مدیریت صحیح در تمامی ابعاد دانشگاهی و آینده شغلی دانشجویان (تامین مالی و روانی)، بتوان سبب بهبود وضعیت تحصیلی و علم آموزی آنها در دوران تحصیل شده تا بالتبع منجر به بهبود کمی و کیفی مراقبتهای بهداشتی و افزایش رشد بالینی حوزه سلامت شود (۶-۲). بنابراین بهبود نگرش و انگیزه دانشجو برای ادامه تحصیل و کسب تخصص در یک رشته باید همواره مورد توجه

* نویسنده مسئول مقاله: محمد تقی پور

آدرس: بابل - دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده توانبخشی، گروه فیزیوتراپی، تلفن: ۰۱۳۳۱۹۹۵۹۲

E mail: taghipour@mubabol.ac.ir

دانشجویان فیزیوتراپی که در آینده به عنوان درمانگران متخصص حوزه توانبخشی خدمت می کنند، ضروری است که در تنظیم برنامه و سیاست گذاریهای نظام سلامت به این مسایل توجه اساسی داشت.

نتایج حاصل از مطالعات مختلف پیرامون بررسی نگرش، علل ایجادکننده و تقویت یا اصلاح آن می تواند به عنوان یک گایدلاین مناسب جهت اصلاح سیاستگذاریها و ایجاد تغییرات مناسب در برنامه های آموزشی و بستر سازی مناسب برای آموزش بالینی گردد. بنابراین بر آن شدیم جهت نیل به هدف بررسی نوع نگرش مثبت یا منفی دانشجویان سال اول رشته فیزیوتراپی دانشگاه علوم پزشکی بابل نسبت به رشته تحصیلی و آینده رشته خود به طراحی این مطالعه بپردازیم.

مواد و روشها

این پژوهش از دسته مطالعات کاربردی به شیوه توصیفی-تحلیلی بوده که نگرش دانشجویان پذیرفته شده در رشته فیزیوتراپی در دانشگاه علوم پزشکی بابل را نسبت به رشته فیزیوتراپی و آینده شغلی آن، براساس نمونه گیری چند مرحله ای برای ۳ دوره از دانشجویان طی سه نیمسال ۹۱ و ۹۲ مورد بررسی قرار داده است. نمونه گیری به صورت سرشماری بوده و کلیه دانشجویان فیزیوتراپی ورودی سه سال در آن شرکت کردند. معیارهای ورود به مطالعه شامل دانشجویان فیزیوتراپی ترم اول پس از یک و نیم ماه از شروع ترم اول، تمایل به شرکت دانشجویان فیزیوتراپی در پژوهش و کامل نمودن تمام اطلاعات پرسشنامه بود. معیارهای خروج مطالعه هم عدم رضایت و تمایل به کامل نمودن پرسشنامه، تکمیل ناقص پرسشنامه در نظر گرفته شد. همچنین برای مراعات نکات اخلاقی، پرسشنامه ها بی نام بوده و شرکت کنندگان در تکمیل یا عدم تکمیل آن اختیار کامل داشتند. از حجم نمونه ۶۵ نفری پژوهش، ۴ نفر پرسشنامه را بطور کامل پر نکردند و در نهایت حجم مورد مطالعه ۶۱ نفر بود.

روش گردآوری داده ها، پرسشنامه ای از پیش طراحی شده و مورد تایید اساتید متخصص، در دو بخش حاوی سوالات دموگرافی شامل سن، وضعیت سکونت (خوابگاه، منزل شخصی)، سن و تحصیلات والدین، سهمیه ورود به دانشگاه (سهمیه آزاد و سایر) و ۲۵ سوال پنج گزینه ای در خصوص سنجش آگاهی و علاقه دانشجویان در ۴ زیر مجموعه عوامل دخیل در انتخاب رشته (شامل علاقه شخصی به رشته، خدمت به جامعه به عنوان یک فیزیوتراپیست، جایگاه و منزلت اجتماعی رشته، افکار عمومی جامعه مبنی بر اهمیت رشته و فشار و اصرار والدین به انتخاب رشته فیزیوتراپی)، عوامل شکل گیری نوع نگرش به رشته (شامل اعضای خانواده، مطالعات و تحقیق شخصی، اساتید دانشگاهی، دانشجویان فیزیوتراپی سال بالاتر، موسسات آموزشگاهی، دانش آموزان همکلاسی در دوره دبیرستان و سیستم رسانه ای کشور)، عوامل دارا بودن حس خوب نسبت به رشته فیزیوتراپی (شامل احساس خوب کمک به بیماران، رضایت اطرافیان از عملکرد شما، آشنایی با مباحث جدید علمی در رشته فیزیوتراپی، احساس حس مسئولیت پذیری به عنوان یک فیزیوتراپیست، حس رقابت با سایر دانشجویان در رشته فیزیوتراپی و احساس موثر بودن

ایجاد تغییرات سازنده براساس آینده نگری نسبت به مشاغل علوم پزشکی، وجود اطلاعات پایه و توصیفی در مورد وضع موجود دانشجویان و مشاغل آینده آنها و اطلاع درباره نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و آینده خود ضروری می باشد (۱۲ و ۵). شناخت عوامل موثر بر نوع نگرش دانشجویان از جمله عوامل ضروری و پر اهمیت در فراهم نمودن امکانات مناسب تحصیلی و شغلی (آینده شغلی) مناسب، برنامه ریزی موفق برای تربیت نیروهای درمانی حاذق و توانمند براساس برنامه ها و اهداف طولانی مدت و ایجاد محیطی پرشور و پویا برای علم آموزی در دانشکده ها و دانشگاه ها خواهد بود (۱۳ و ۱). نگرش مثبت حاصل از شناخت و علاقمندی به رشته تحصیلی سبب بهبود انگیزش و موفقیت شغلی، افزایش حس مسئولیت پذیری و بالا رفتن کارایی نیروی انسانی در ارائه خدمات سیستم سلامت می شود (۱۱ و ۳). امروزه مطالعه نگرش و انگیزش و بررسی عوامل مثبت و منفی در هر زمینه ای جایگاه ویژه ای در بین پژوهش ها برخوردار می باشد (۸). با توجه به این سبک از مطالعات می توان با تقویت عوامل مثبت و اصلاح عوامل منفی نگرش به رشته و آینده شغلی، رضایت هر چه بیشتر دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی را فراهم آورد و در نتیجه منجر به پرورش یک نیروی علاقمند به رشته خود و متخصص و با انگیزه بالا شد (۱۴ و ۱۲).

در خصوص سنجش نگرش دانشجویان پزشکی و سایر رشته های علوم پزشکی از طریق پرسشنامه های طراحی شده توسط پژوهشگران، هم در دنیا و هم در ایران مطالعات بسیاری صورت گرفته است که نتایج متفاوت و متناسب با هر رشته و موقعیت اجتماعی و علمی کسب شده است (۱۴-۱). در مطالعه صدرارحامی و همکاران در بین دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مشاهده شد که نگرش منفی در بین دانشجویان نسبت به آینده شغلی وجود دارد و دلیل آن توزیع نامناسب نیروی انسانی و پذیرش ظرفیت بالا بیان شد (۱۰). از طرفی در مطالعه مهرابیان و همکاران در بین دانشجویان بهداشت دانشگاه علوم پزشکی گیلان، نگرش مثبت در بین دانشجویان نسبت به آینده شغلی وجود داشت و یکی از مهم ترین دلایل این نگرش مثبت، دریافت حقوق و دستمزد مناسب پس از اشتغال به تحصیل و ترغیب دانشجویان توسط اساتید برای ادامه تحصیل بیان شد (۱).

نیروهای انسانی توانبخشی متخصص در رشته های مختلف علوم توانبخشی، به خصوص رشته فیزیوتراپی که به عنوان ارایه دهنده خط مقدم خدمات توانبخشی براساس ارزیابی و درمان اختلالات حرکتی در سطح جوامع می باشد، باید پس از فارغ التحصیل شدن، در حیطه وظایف اختصاصی و تعریف شده خود بتوانند با هدف رفع مشکلات جامع با توجه به روند رو به رشد کهنسالی و عوارض آن، به ارایه خدمات توانبخشی بپردازند. براساس تجربیات میدانی می توان گفت که دانشجویان فیزیوتراپی در بدو ورود به رشته، نسبت به موقعیت و آینده شغلی این رشته دچار شک و تردید هستند. با توجه به مرور مطالعات تاکنون در زمینه بررسی نگرش به آینده شغلی رشته فیزیوتراپی مطالعه ای در دانشگاه های ایران صورت نگرفته است. با توجه به شناسایی و تعیین نگرش ها و عوامل مرتبط با آن و به خاطر ارتقای حرفه ای

۱۳۹۲، اطلاعات مربوط به متغیرهای دموگرافیک مطالعه در جدول ۱ به تفکیک سال تحصیلی آمده است.

میانگین نمره نگرش دانشجویان نسبت به رشته فیزیوتراپی و آینده شغلی آن $77/62 \pm 9/06$ بدست آمد که بیانگر نگرش مثبت دانشجویان در سه دوره تحصیلی می باشد که این نمره در بین دانشجویان دختر $77/88 \pm 8/55$ و در بین دانشجویان پسر $77/14 \pm 10/17$ بود و ارتباط معناداری بین نمره نگرش دانشجویان دختر و پسر مشاهده نشد. ($P=0/767$). همچنین در این مطالعه از دانشجویان خواسته شد تا به رشته خود براساس علاقمندی نمره یک تا ده بدهند که میانگین آن در سه دوره تحصیلی $7/76 \pm 1/47$ بدست آمد که این نمره در بین دانشجویان دختر $7/92 \pm 1/50$ و در بین دانشجویان پسر $7/45 \pm 1/41$ بود و ارتباط معناداری بین این دو گروه مشاهده نشد ($P=0/238$). نمره نگرش دانشجویان به رشته تحصیلی خود به تفکیک زیر مجموعه چهارگانه پرسشنامه در جدول ۲ بیان شده است. همچنین آنالیز اطلاعات مربوط به متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۳ به تفکیک سال تحصیلی آمده است. درباره بررسی ارتباط بین نوع نگرش با میزان تحصیلات پدر و مادر از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد که حاکی از عدم ارتباط معنی دار بین نوع نگرش با میزان تحصیلات پدر ($P=0/726$) و میزان تحصیلات مادر ($P=0/318$) بود. همچنین در ارتباط بین نمره اختصاصی علاقمندی به رشته با میزان تحصیلات پدر ($P=0/916$) و مادر ($P=0/378$) هم اختلاف معنی داری حاصل نشد. با استفاده از آزمون تی-مستقل ارتباطی بین نوع نگرش با سهمیه قبولی ($P=0/849$) و محل سکونت ($P=0/160$) مشاهده نشد. همچنین ارتباطی بین نمره اختصاصی علاقمندی به رشته با سهمیه قبولی ($P=0/094$) یافت نشد اما بین نمره اختصاصی علاقمندی به رشته و محل سکونت ($P=0/004$) ارتباط معنی دار وجود داشت که دانشجویانی که محل سکونت شان غیر از خوابگاه بود، علاقمندی بیشتری به رشته فیزیوتراپی داشتند.

از طریق آزمون همبستگی پیرسون، ارتباط بین متغیرهای نمره نگرش، نمره ارزیابی فردی رشته فیزیوتراپی، رتبه ورودی، سن بررسی شد؛ ارتباط معناداری بین نمره نگرش با سن ($P=0/478$)، رتبه ورودی ($P=0/145$) مشاهده نشد اما بین نمره نگرش و نمره ارزیابی فردی رشته فیزیوتراپی ارتباط معنادار وجود داشت ($P=0/000$). آنالیز همبستگی نمره نگرش و نمره ارزیابی فردی رشته فیزیوتراپی در جدول ۴ به تفکیک جنسیت و سال تحصیلی آمده است.

در سلامت جامعه و عوامل تعیین حس منفی در مورد رشته (شامل دشواری بودن منابع علمی در رشته، کوتاه بودن سال های تحصیل در رشته فیزیوتراپی، کم ارزش تلقی شدن جایگاه فیزیوتراپیست در جامعه فعلی، ارتباط سخت مردم با فیزیوتراپیست در جامعه فعلی و دشواری حرفه فیزیوتراپی) براساس طیف ارزیابی لیکرت به صورت گزینه های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم بود.

جهت تجزیه و تحلیل داده ها، براساس سه زیر گروه اول که سوالات مثبت به نگرش (عوامل انتخاب رشته، عوامل شکل گیری نوع نگرش به رشته، عوامل دارا بودن حس خوب نسبت به رشته فیزیوتراپی) داشتند، به گزینه خیلی زیاد نمره ۵ و به گزینه خیلی کم نمره ۱ داده شد ولی در زیر گروه آخر که سوال منفی به نگرش (عوامل تعیین حس منفی در مورد رشته فیزیوتراپی) به گزینه خیلی زیاد نمره ۱ و به گزینه خیلی کم نمره ۵ اختصاص داده شد؛ بنابراین در مجموع نمره ۲۵ بیانگر حداقل نگرش مثبت و نمره ۱۲۵ بیانگر حداکثر نگرش مثبت به آینده شغلی در نظر گرفته شد که با توجه به ارزیابی موثرتر از آزمونهای آماری، میانگین نمره پرسشنامه با نمره ۷۵ در نظر گرفته شد. با این روش نمرات بالای ۷۵ به عنوان نگرش مثبت و نمرات پایین ۷۵ به عنوان نگرش منفی بیان گردید. همچنین برای ارزیابی میزان علاقمندی دانشجویان به رشته، از دانشجویان درخواست شد که به رشته فیزیوتراپی امتیاز بین یک تا ده بدهند تا از این طریق بتوان به نظرات خودپنداره هر فرد و علاقمندی به حیطه درمانی فیزیوتراپی دست یافت؛ به این صورت که امتیاز یک نشانگر حداقل علاقمندی و امتیاز ده نشانگر حداکثر علاقمندی به رشته محسوب می شد. داده های مطالعه با آزمونهای توصیفی (شاخصهای مرکزی و پراکندگی) و تحلیلی (آزمونهای تی-تست (t-test)، همبستگی و آنالیز واریانس) در قالب جداولی با نرم افزار آماری SPSS V-16 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

با توجه به حجم نمونه مطالعه، میانگین سن افراد مورد بررسی $19/46 \pm 1/71$ سال و ۲۱ نفر ($34/4\%$) از آنها دانشجویان پسر و ۴۰ نفر ($65/6\%$) از دانشجویان دختر بودند. از این تعداد ۳۱ نفر دانشجوی نیمسال اول ۱۳۹۰، ۲۱ نفر دانشجوی نیمسال اول ۱۳۹۱ و ۱۹ نفر دانشجوی نیمسال اول ۱۳۹۲ بودند. با توجه به بررسی سه دوره تحصیلی ۱۳۹۰ تا

جدول ۱: اطلاعات متغیرهای دموگرافیک مطالعه به تفکیک سال تحصیلی

سال تحصیلی	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
سن (Mean±SD)	19/29±0/90	19/95±2/57	19/11±1/04
جنسیت	مذکر	۸ (38/1%)	۵ (26/3%)
تعداد (%)	۱۳ (61/9%)	۱۳ (61/9%)	۱۴ (73/7%)
رتبه قبولی (Mean±SD)	2867/38±932/34	2653/67±893/35	2099/37±861/84
سهمیه قبولی	آزاد	۱۸ (85/7%)	۱۷ (89/5%)
تعداد (%)	۲ (9/5%)	۳ (14/3%)	۲ (10/5%)
محل سکونت	خوابگاه	۸ (38/1%)	۱۱ (57/9%)
تعداد (%)	۸ (38/1%)	۱۳ (61/9%)	۸ (42/1%)

جدول ۲: اطلاعات نمره نگرش دانشجویان به رشته فیزیوتراپی به تفکیک زیر مجموعه چهارگانه پرسشنامه

متغیر	سال تحصیلی ۱۳۹۰	سال تحصیلی ۱۳۹۱	سال تحصیلی ۱۳۹۲
عوامل دخیل در انتخاب رشته (Mean±SD)	۲۰/۸۱±۵/۳۳	۲۳/۶۲±۳/۱۳	۲۰/۸۴±۴/۵۲
عوامل شکل گیری نوع نگرش به رشته (Mean±SD)	۱۶/۱۰±۳/۹۹	۱۹/۳۸±۴/۵۶	۱۵/۲۶±۴/۸۶
عوامل دارا بودن حس خوب نسبت به رشته (Mean±SD)	۲۲/۶۷±۳/۶۹	۲۳/۵۲±۳/۸۹	۲۱/۶۸±۴/۳۸
عوامل تعیین حس منفی در مورد رشته (Mean±SD)	۱۷/۵۲±۴/۲۶	۱۴/۲۹±۴/۲۳	۱۶/۸۹±۳/۵۸

جدول ۳: آنالیز اطلاعات مربوط به متغیرهای مورد مطالعه به تفکیک سال تحصیلی

متغیر	سال تحصیلی ۱۳۹۰	سال تحصیلی ۱۳۹۱	سال تحصیلی ۱۳۹۲	سطح معناداری (Pvalue)**
نمره نگرش دانشجویان به رشته و آینده شغلی (Mean±SD)	۷۷/۱۰±۹/۷۴	۸۰/۸۱±۸/۳۷	۷۴/۶۸±۸/۳۲	۰/۰۲۷
سطح معناداری (Pvalue)*	۰/۳۳۶	۰/۰۰۵	۰/۸۷۰	
نمره ارزیابی فردی رشته فیزیوتراپی (Mean±SD)	۷/۹۷±۱/۴۰	۸/۰۴±۱/۱۷	۷/۲۱±۱/۷۵	۰/۱۴۴

* آزمون t تک نمونه نسبت به میانگین نمره پرسشنامه (۷۵)؛ $P < ۰/۰۵$ اختلاف معنادار ** آزمون تحلیل واریانس یک طرفه؛ $P < ۰/۰۵$ اختلاف معنادار

جدول ۴: آنالیز همبستگی نمره نگرش و نمره ارزیابی فردی رشته به تفکیک جنسیت و سال تحصیلی

متغیر	مقدار همبستگی پیرسون (r)	سطح معناداری (Pvalue)
همبستگی نمره نگرش با نمره ارزیابی فردی رشته فیزیوتراپی	۰/۵۹۵	۰/۰۰۰*
به تفکیک جنسیت		
دانشجویان پسر	۰/۶۴۶	۰/۰۰۲**
دانشجویان دختر	۰/۵۷۳	۰/۰۰۰**
به تفکیک سال تحصیلی		
سال تحصیلی ۱۳۹۰	۰/۵۹۰	۰/۰۰۵***
سال تحصیلی ۱۳۹۱	۰/۴۶۷	۰/۰۳۳***
سال تحصیلی ۱۳۹۲	۰/۶۷۲	۰/۰۰۲***

* آزمون همبستگی پیرسون در جامعه آماری مورد مطالعه (۶۱ نفر)؛ $P < ۰/۰۵$ اختلاف معنادار

** آزمون همبستگی پیرسون به تفکیک جنسیت؛ $P < ۰/۰۵$ اختلاف معنادار

*** آزمون همبستگی پیرسون به تفکیک سال تحصیلی؛ $P < ۰/۰۵$ اختلاف معنادار

جامعه ایفا می کند (۷ و ۵)؛ بنابراین ضروریست که سیاستگذاران نظام سلامت توجه بیشتری و آینده نگری جامع تری نسبت به دانشجویان علوم پزشکی داشته

باشند. در این مطالعه نگرش دانشجویان فیزیوتراپی سه سال متوالی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲، نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی شان بررسی شد. یافته های حاصل از نمره نگرش به رشته تحصیلی و آینده شغلی در بین دانشجویان فیزیوتراپی در سالهای ۱۳۹۰، ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ نشان دهنده وجود یک نگرش مثبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی (۷۷/۶۲±۹/۰۶) بود ($P < ۰/۰۵$). از مهم ترین دلایل نگرش مثبت دانشجویان فیزیوتراپی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود را می توان علاقمندی به موقعیت کاری مستقل در آینده و احساس موثر بودن در سلامت جامعه و خدمت به مردم، جایگاه اجتماعی رشته و تلقین جامعه بر اهمیت

بحث و نتیجه گیری

براساس مطالعات انجام شده، نگرش و رضایت مندی دانشجویان از رشته تحصیلی خود می تواند به عنوان عاملی مهم و موثر در جهت ایجاد انگیزه و ارتقای کیفیت آموزش در نظر گرفته شود (۷ و ۴). علاقمندی به رشته تحصیلی می تواند سبب پیشرفت و ارتقای علمی و بالینی دانشجویان و عدم علاقمندی آنها منجر به نا امید و خستگی از ادامه تحصیل و احساس نامناسب نسبت به عملکرد شود (۷ و ۳، ۱). بر این اساس آموزش و تربیت نیروی انسانی کارآزموده و متخصص، متعهد و علاقمند در هر رشته، یک از ضرورت های مهم و بنیادی هر جامعه از حیث رشد و توسعه علمی، فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی می باشد و نقش اساسی در فراهم سازی بستری مناسب برای سلامت فردی و اجتماعی یک

نوع نگرش دانشجویان فیزیوتراپی نقش مهمی ایفا نمایند؛ به طوریکه با برنامه ریزی جامع و آینده نگر در حیطه آموزش بالینی توانبخشی و بهبود نگرش نظام سلامت به رشته فیزیوتراپی، می توان نگرش دانشجویان را تقویت نمود و علاقمندی و توانمندی بالینی در حیطه درمان را در دانشجویان افزایش داد.

در مطالعه حاضر تفاوت معنی داری بین نگرش دانشجویان فیزیوتراپی با سن، سهمیه قبولی یافت نشد که با سایر مطالعات از نظر سن (۱۴ و ۸، ۹ و ۸) و سهمیه قبولی (۱۴ و ۱۲، ۹، ۵-۷) همخوانی داشت اما از نظر سن با مطالعه صدر ارحامی و همکاران مطابقت نداشت؛ در آن مطالعه با افزایش سن، نگرش دانشجویان به رشته و آینده شغلی افزایش می یافت (۱۰). بین نگرش دانشجویان فیزیوتراپی و محل سکونت تفاوت معنی دار مشاهده شد؛ به طوریکه دانشجویانی که محل سکونت شان غیر از خوابگاه بود، علاقمندی بیشتری به رشته فیزیوتراپی داشتند؛ شاید بتوان یکی از دلایل این افزایش نگرش را به وجود آرامش بیشتر و صرفه اقتصادی بهتر در دوران دانشجویی دانست. این نتیجه با نتایج سایر مطالعات همخوانی نداشت (۱۲ و ۱۰-۵). همچنین در مطالعه حاضر تفاوت معنی داری بین نگرش دانشجویان فیزیوتراپی با سطح تحصیلات پدر و مادر یافت نشد که با نتایج مطالعه حسنلو و همکاران مطابقت نداشت و در آن مطالعه با افزایش سطح تحصیلات پدر، نگرش دانشجویان افزایش می یافت (۱۲).

در مطالعه حاضر جهت بررسی نگرش فردی (خودپنداره) هر یک از دانشجویان از آنها خواسته شد تا براساس علاقمندی به حیطه درمانی فیزیوتراپی به رشته نمره یک تا ده بدهند. نتایج حاصل از مطالعه بیانگر نگرش فردی نسبتا بالای ($7/76 \pm 1/47$) دانشجویان به رشته می باشد. همچنین بین نگرش فردی با خودپنداره دانشجویان دختر و پسر تفاوتی وجود نداشت اما بین نمره نگرش با نمره ارزیابی فردی دانشجویان رشته فیزیوتراپی همبستگی معنی دار وجود داشت ($P < 0/05$)؛ به طوریکه با افزایش نگرش فردی (خودپنداره) به رشته در دانشجویان، نگرش آنها به آینده شغلی هم افزایش می یابد و تغییر نگرش فردی می تواند در زمینه نگرش آینده شغلی اثرگذار باشد. بر این اساس استاتید رشته فیزیوتراپی در دانشکده ها و بیمارستانها، به عنوان نقطه اتکای اصلی در سیستم دانشگاهی کشور، می توانند در زمینه تقویت عوامل مثبت و اصلاح عوامل منفی نگرش دانشجویان از طریق بررسی و حل مشکلات و مسایل دانشجویان ایفای نقش بیشتر نمایند.

چنانچه برنامه ریزی آموزش و تربیت نیروی انسانی درست و متناسب با نیاز سیستم بهداشتی و سلامت جامعه نباشد، آنها قادر نخواهند بود که سطح سلامت جسمی و فکری جامعه را به حدی برسانند تا مردم بتوانند از نظر اجتماعی و اقتصادی زندگی پویا داشته باشند. با توجه به نتایج حاصل از مطالعه می توان گفت که نگرش دانشجویان فیزیوتراپی علیرغم نمره نسبتا بالای نگرش، براساس نظریه بلو، دستخوش عوامل محیطی بوده و در بررسی نگرش به تفکیک هر سال مشاهده شد که نگرش به سمت منفی متمایل شده است؛ بنابراین بازبینی مجدد دروس رشته فیزیوتراپی و اصلاح ساختار آموزشی هدفمند و متناسب با نیازهای فردی-بالینی دانشجویان و برنامه ریزی کوتاه مدت و بلند مدت برای ارتقای بیشتر نگرش بالینی آنها، استخدام نیروهای جوان و شناساندن نقش فیزیوتراپی در ارتقا سلامت و بهداشت جامعه کنونی ما، بخصوص با توجه به افزایش سن جمعیت کشور در آینده ای نزدیک ضروری به نظر می رسد.

رشته عنوان نمود. نتایج مطالعه حاضر مطابق با نتایج برخی مطالعات بود؛ در مطالعات انجام شده توسط مهرابی و همکاران (۱)، غلامی و همکاران (۲)، مبارک آبادی و همکاران (۹)، رضاخانی مقدم و همکاران (۱۳)، نگرش مثبت دانشجویان بیشتر به خاطر اهمیت رشته در مقاطع بالاتر با توجه به علاقمندی به پیشرفت و ادامه تحصیل و توصیه اساتید متخصص رشته بیان شد. همچنین در مطالعات هادوی و اسماعیلی (۵)، نظری و همکاران (۷)، رجالی و همکاران (۸)، صدر ارحامی و همکاران (۱۰)، خمرنیا و همکاران (۱۴)، این نگرش مثبت دانشجویان بیشتر به خاطر دید مثبت سایر افراد جامعه، امکان خدمت به مردم و موقعیت اجتماعی مناسب عنوان شدند. نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه قربانیان و همکاران (۳)، حاجیان و همکاران (۴)، قادری و همکاران (۶)، صمدی و همکاران (۱۱) و حسنلو و همکاران (۱۲) متفاوت بودند؛ نگرش منفی دانشجویان در این مطالعات بیشتر به دلایل افزایش پذیرش دانشجویان و عدم احساس امنیت شغلی (۱۱ و ۴)، عدم شناخت صحیح از رشته قبل از انتخاب رشته و بالتبع عدم علاقمندی به آن رشته (۶ و ۳) و عدم بسترسازی مناسب برای پیشرفت و پویایی در رشته (۳) و بیان شدند. البته می توان اختلاف در نتایج متفاوت نگرش در مطالعات را، علاوه بر وضعیت فردی و محیطی و دانشگاهی، به علت تفاوت در پرسشنامه های بکار رفته شده برای انجام مطالعه و فاصله زمانی انجام مطالعه (تغییر نگرش دانش آموزان قبل از انتخاب رشته در سالهای گذشته، تغییر نگرش دانشجویان حاصل از) در نظر گرفت (۱۴ و ۷). همچنین نگرش دانشجویان دختر نسبت به رشته فیزیوتراپی و آینده با دانشجویان پسر تفاوت معنی داری نداشت ($P > 0/05$)؛ نتایج این مطالعه با نتایج قربانیان و همکاران (۳) و حاجیان و همکاران (۴) همخوانی نداشت؛ در این مطالعات نگرانی نسبت به آینده شغلی دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر گزارش شد. اما سایر مطالعات نتایج یکسانی با نتایج مطالعه ما داشتند (۱۴-۸ و ۵، ۶، ۲).

آنالیزهای آماری صورت گرفته برای نمره نگرش در هر سال نشان داد که میانگین نمره نگرش در سال تحصیلی ۱۳۹۱ ($80/81 \pm 8/37$) بیشتر از سالهای ۱۳۹۰ ($77/10 \pm 9/74$) و ۱۳۹۲ ($74/68 \pm 8/32$) بوده و نسبت به میانگین نمره پرسشنامه (۷۵) دارای ارتباط معنادار ($P = 0/005$) بود که می توان یکی از علل آن را به تصویب و برگزاری آزمون دکتری حرفه ای (Doctor of Physical Therapy) و کمک به ارتقای بالینی-حرفه ای فیزیوتراپی در نظام سلامت و افزایش پویایی در دانشجویان فیزیوتراپی در سال ۱۳۹۱ نسبت داد و نگرش منفی و نامطلوب ایجاد شده در سال ۱۳۹۲ ($74/68 \pm 8/32$) را شاید بتوان به حذف این آزمون و عدم اجرای برنامه آموزشی ارتقای بالینی-حرفه ای فیزیوتراپی در نظام سلامت نسبت داد. در مطالعه مبارک آبادی و همکاران بیان شد که وجود مشکلات آموزشی می تواند منجر به کاهش نگرش دانشجویان و بالتبع کاهش نیروی متخصص و علاقمند در آینده شود (۹). براساس نظریه بلو (Blue)، در انتخاب شغل و نوع نگرش به آینده شغلی دو گروه از عوامل فردی و محیطی تاثیرگذار می باشند: گروه اول به عنوان خصوصیات فردی (مانند عوامل بیولوژیک و روانی و ...) و گروه دوم نیز به عنوان موقعیتهای محیطی (شامل موقعیت جغرافیایی، منافع اجتماعی، امکان تحرک و ارتقای شرایط فرهنگی و بازار کار و ...) را در بر می گیرند؛ براساس این نظریه گروه دوم نقش مهم تر و حساس تری نسبت به خصوصیات فردی در انتخاب و پیشرفت در شغل آینده افراد ایفا می کند (۱۲-۱۰). با توجه به شرایط کنونی جامعه ما، عوامل گروه دوم می توانند در تغییر

بر خود لازم می دانیم تا از کلیه دانشجویان فیزیوتراپی شرکت کننده در این مطالعه و دانشگاه علوم پزشکی بابل کمال سپاسگزاری را داشته باشیم.

تقدیر و تشکر

Attitude of first-year students of physiotherapy towards their field of study and future career in Babol University of Medical Sciences

Arsalan Ghourbanpour (PhD Student)¹, Ghadam Ali Talebi (PhD)², Mohammad Taghipour (PhD)^{2*}

1. PhD candidate of physiotherapy, Faculty of Rehabilitation, Tehran University of Medical Sciences, Iran

2. Mobility Impairment Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 6(1); Autum & Winter 2017-2018; pp: 40-46

Received: March 7th 2018, Revised: March 6th 2018, Accepted: Nov 28th 2017

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Attitude Students towards the field of study and the future career should always be considered by health authorities of education and welfare system in each country. Positive attitudes can lead to increase students' satisfaction with the field of study and thereby foster the more effective and interested of human capital. The aim of this study was to determine the attitude of first-year students of physiotherapy towards their field of study and future career in Babol University of Medical Sciences.

METHODS: This applied resaerch, in a descriptive-analytical method, was conducted in three years sequentially. The sample size of study was 61 of the first year of physiotherapy students. Data were collected by a questionnaire including demographic information and 25 five-choice questions. Finally, Data were analyzed by descriptive tests, T-test and Pearson tests using SPSS V-16 software.

FINDINGS: The mean of students' attitude score was obtained 77.62 ± 9.66 , respectively, indicates positive attitude of students to their field of study and future career. Individual interest score (self-concept) was obtained 7.76 ± 1.47 for the field of study, which indicates a relatively good interest of the students. Also, There was a significant correlation between these two variables.

CONCLUSION: The attitude of physiotherapy students towards their field of study and future career is relatively positive. According to activate performance in the human resources in the field of health system, Planning accurately for promote clinical-professional increase job opportunities should be taken to strengthen attitude.

KEY WORDS: Attitude, Future Education and Career, Physiotherapy students, Babol University of Medical Sciences

*Corresponding Author; M. Taghipour

Address: Mobility Impairment Research Center

Tel: +9832199592

E-mail: taghipour@mubabol.ac.ir

References

1. Mehrabian F, Dadash Khah Z, Karimi Z. Attitude of environmental health students toward their discipline and future career in Guilan University of Medical Sciences. *Journal of Research in Medical Education*. 2012; 4(1): 43-8. [In Persian]
2. Gholami A, Hesari B, Gazerani A, Ardameh M, Khani I, Boloki H, et al . Attitude of students toward their field of study and future career in Neyshabur University of Medical Sciences. *Journal of Neyshabur University Of Medical Sciences*. 2016; 4(1): 9-16. [In Persian]
3. Ghorbaniyan N, Kazemi haki B. Anesthesia students' awareness and interest to their field of study and future career in Tabriz University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education and Development*. 2015; 9(4): 20-7. [In Persian]
4. Hajian K, Nasiri A. Evaluation of medical students attitude toward future job in Babol University of Medical Sciences, 2003. *Journal of Babol University of Medical Sciences*. 2006; 8(1): 86-95. [In Persian]
5. Hadavi M, Esmaeili S. The Satisfaction rate of the anesthesia students about their educational field and their attitude towards future job perspectives in 2012. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. 2014; 13(7): 609-18. [In Persian]
6. Qaderi M, Sajadi S K, vahabi A, noori B. Evaluation of laboratory sciences students' attitude toward their field of study and future career in Kurdistan University of Medical Sciences, 2015. *Zanko Journal of Medical Sciences*. 2016; 16(51): 52-60. [In Persian]
7. Nazari A, Torabi pur A, Javani A, Mousavi H, Nazari H. Survey on Students' Attitude in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences Regarding to Educational Principle and Future Career. *Journal of Educational Developement of Jundishapur*. 2014; 4(supplemental) : 18-25. [In Persian]
8. Rejali M, Mostajeran M, Lotfi M. Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Isfahan University of medical sciences– 2008. *Journal of Health Systems Research*. 2011; 5(1): 106-15. [In Persian]
9. Mobarakabadi A, Shamsi M, Najafianzadeh M. Health student attitude towards their field of study and future career in Health Faculty of Arak University of Medical Sciences. *Journal of Strides in Development of Medical Education*. 2014; 11(2): 280-5. [In Persian]
10. Sadr Arhami N, Kalantari S, Atarod S. Medical students attitude towards their field of study and future career. *Iranian Journal of Medical Education*. 2004; 4(1): 76-81. [In Persian]
11. Samadi M T, Taghizadeh J, Kashitarash Esfahani Z, Mohammadi M. Evaluating Environmental Health dtudents' attitudes toward their discipline and future career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008. *Iranian Journal of Medical Education*. 2010; 9(4): 331-6. [In Persian]
12. Khazae-Pool M, Hasanlou H, Aasan nezhad H. The Attitude of Students toward their Field of Study and Future Career in Zanjan University of Medical Sciences – 2016. *Journal of Medical Education Development*. 2017; 10(25) : 25-34. [In Persian]
13. Reza Khani Moghadam H, Dargahi A, Azizi A, Amirian F, Sahraee S. Attitudes of Environmental and Occupational Health students toward their field of study and future career in Ardabil University of Medical Sciences. 2016; 4(2) :47-52. [In Persian]
14. Khammarnia M, Shokohian F, Eskandari S, Kassani A, Setoodezadeh F. Students' attitudes toward their education and job prospects in Zahedan Health School in 2015. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. 2016; 15(11): 1003-14. [In Persian]